

Empatija

Na kraju svake kalendarske godine u periodičnoj publicistici, kao što je i novosadski dvomesečnik, Časopis za zdravlje i ekologiju „Eko-Med plus“, svedemo svoj odnos prema okruženju – kako smo se odnosili prema pojedinačnim i kolektivnim problemima iz oblasti društvenih, ekoloških i zdravstvenih odnosa. Problemi, manji ili veći, svakako zaslužuju percep-

ciju od svih građana, prema mogućnosti saosećanja – empatije – prema smanjenju uzroka i otklanjanju posledica. Javne ličnosti, prema postojećoj hijerarhiji delatnika, imaju obavezu da svoju empatiju navode ka uzrocima i posledicama podjednako. Novinari, publicisti i drugi učesnici u informativnoj delatnosti imaju posebnu odgovornost u nepristrasnom tumačenju i obaveštavanju javnosti.

U ističućoj, 2018. godini, mnogo je tema koje zaslužuju empatiju onih koji treba da nam ih „istumače“. Višedecenijski državni problemi na delu teritorije Srbije, Kosovo i Metohija kao „odmetnuti“ deo, zadaje brige čelnicima Srbije, evropskih i svetskih institucija. Još više onima koji žive na toj „odmetnutoj“ teritoriji, jer je nesigurnost življenja u nebezbednim teritorijama krajnje neizvesna. U tumačenju

Piše: prim. dr
Predrag Tojić

težine toga stanja često se hiperboliše ili minimizira ta težina. Konzumenti informacija, građani (gledaoci i čitaoci) dovode se u nedoumicu, koliko kome da veruju kako bi svoju empatiju usmerili prema onima koji pate i svojim, makar malim, delotvornim učinkom. A učinak je u pravom vidu u stanje, mogućnost pomaganja putem humanitarne, investicione i bezbednosne pomoći. Ako smo probleme istinoljubivo percipirali, onda ćemo svoje empatije usmeriti u sledećoj godini u smeru željene pomoći i rešenja. Stanje očekuje empatiju svih!

Ma koliko se državne službe trudile da obezbede funkcionisanje komunalnih, socijalnih ili bezbednosnih službi, uvek „iskoči“ neki bahati pojedinac da ruši postignuto stanje na štetu pojedinca, građanina. Primer iz beogradskog tramvaja kada sredovečni siledžija napastvuje maloletnicu je više nego drastičan, zbog odsustva empatije ostalih putnika u tramvaju. Siledžijina drskost „pobedila“ je empatiju i reakciju da se zaštiti bespomoćna maloletnica, nečije dete i sigurno „čovek u odrastanju“!

Sušna godina donela je mnoge probleme delu obolele populacije izazvane alergenima u vazduhu koji pogoršavaju njihove opstruktivne plućne bolesti. Najčešći uzročnik je ambrozija koja se širi na sve većim površinama, pre svega onim koje su nekultivisane, tj. koje se ne obrađuju u selima, odnosno ne održavaju u gradovima. Težinu ove „biljke“ po zdravlje naših poznanika, komšija i prijatelja povremeno vidimo, ali se naš glas ne čuje i reakcija ne vidi. Najmanja empatija bi bila da se zahteva od države donošenje ozbiljne strategije za rešenje rasta alergogenih biljaka i u svom okruženju ličnim primerom čistiti od ove pošasti. Bolesnim bi bilo malo lakše jer su u svojoj mucu videli našu empatiju. Naravno da iza empatije očekuju, ako ne trajno rešenje, ono bar ublažavanje njihovih zdravstvenih i životnih problema. Može se to, ako se hoće!

Ovog leta se kod nas pojavio još jedan problem, medijski nov, virus zapadnog Nila, zarazna bolest prenosiva preko ko-

maraca, naročito u močvarnim područjima, a čak i u zapuštenim priobaljima Save i Dunava uz naše velike gradove. Ovak virus je samo sada bakteriološki nov, ali komarci su viševakovni problem. Štaviše, problem komaraca je u ekspanziji, opet zbog ljudskog nemara, ekološki narušene atmosfere i vodotoka. Zapravljanje iz aviona ili zemnih atomizera, iako se činilo da će rešiti problem komaraca, sve se više pokazuje kao nedovoljno efikasan. Stručnjaci ističu da se mora ići na akciju larvicida u vodotokovima, čime bi se sprečio dalji biološki tok do insekta. Čini se da smo daleko od masovne i efikasne primene ove vrste zaštite na nivou cele države. Neumoljivi statistički podaci govore o sve većoj smrtnosti obolelih „od Nila“. Da li će ti podaci dovesti do masovnije empatije, samim tim i do delotvornije reakcije po ovom problemu? Narušena ekološka ravnoteža i demografska redistribucija stanovništva nas upozorava da naša empatija mora biti perceptivna i delotvorno probudena.

Naša empatija može biti ne samo uspravna i reaktivno nevidljiva već i, opet našim učinkom, upućena na pravac nečinjenja. Antivakcinalni lobi u medijskoj sferi „ubedio“ je mnoge roditelje da odustanu od vakcinisanja svoje dece. Pa kao posledica su se pojavile epidemije malih boginja kod odraslih (ranije nevakcinisanih) sa smrtnim ishodom, što još jednom postavlja pitanje kako povratiti empatiju i reakciju.

Urbani problemi svih većih gradova, između ostalih, jesu i psi lualice. Nekonrolisana rasplodnja, masovne pojave na ulicama u potrazi za hranom, nasrtanje na ljude, pogotovo na decu. Deca u svojoj bezazlenosti i ljubavi prema životinjama postaju žrtve. Kako psi lualice nemaju vlasnike, tako nemaju nikakve prateće dokumente o vakcinaciji, pre svega protiv besnila, to svaki ujed zahteva epidemiološku i veterinarsku obradu, što iziskuje i nove troškove i nove učesnike u procesuiranju. Da bi mogla da kontroliše ovu pošast (pasa lualica), država osniva azile za njih u skoro svim gradovima, veterina-

ri vrše preventivne kastracije mužjaka da bi se ograničila rasplodnja. Sve učinjeno, za sada, ne može dati brze rezultate, niti se naziru neka efikasnija dugoročna rešenja.

Društva za zaštitu životinja se sa razlogom uključuju u rešavanje ovog rastućeg društvenog problema. Njihove brige su opravdane, a sagne nedovoljne. Realno, za rešenje svih društvenih problema i potreba potrebni su ljudi i novac. A kod nas novac fali i za rešenje humanih, a za rešenje problema životinja još i više. Mi, kao država i narod, u odnosu na druge zemlje i narode, u svemu zaostajemo i oskudevamo. Logično je da želimo da stignemo i prestignemo, a za to trebaju i vreme i novac. Hoćemo li imati strpljenja da oplemenimo i odelotvorimo naše empatije – zavisu od nas samih.

Kad je empatija prema životinjama, aktuelna je sada prema psima, postavlja se pitanje odnosa čoveka prema životinjama u urbanim sredinama. Naime, pas je domaća životinja koja živi sa ljudima u domaćinstvu, kao kućni čuvar, ovčarski, lomački i dr. U tom domaćinstvu dobija svoju kućicu, hranu i veterinarsku zaštitu. Ambijent njegovog življenja i angažovanja je prirodni. Svakako mu nije mesto u solum literima (višespratnicama), da ga vlasnik vodi po celom gradu na kraćim ili dužim povocima, da ga privezuje dok on ulazi u razne lokale i dr. Da li je to njihov prirodni ambijent! Imamo li empatije prema tim privezanim i zarobljenim kucama, voženim liftovima do svojih „suvlasničkih“ garsonjera ili većih stanova sa svojim vlasnicima u „nebeskim“ visinama? Možda bi i u ovim slučajevima trebalo da proradi naša empatija da kuće „oslobodi“ od nebeskih i uličnih vlasnika!

Uloga čoveka, kao jedinog mislećeg bića na našoj planeti, jeste da stalno održava empatiju sa biljnim i životinjskim svetom, a pre svega sa drugim ljudima. Više empatije prema drugima, sva zla sveta koja nas okružuju, bila bi lakše rešiva i do rešenja lakše snošljiva. Neke nam se empatije oplode u novom 2019. letu Gospodnjem.